

Ameriški klerikalci drezajo predsednika

Kolumbovi vitezi so pozvali Coolidgea, naj plane na Mehiko. "Sovjetska filozofija" je vsega kriva, pravijo jezni papeški vitezi, ki so določili milijon dolarjev za kampanjo "izobrazbe" (ha, ha!) v Mehiki. Državni departament je pa odgovoril: "Vsi koraki za varstvo ameriških državljanov so bili že storjeni." — Calles je zafkrnil vmešavanje peruvškega predsednika. Afera verakruškega rebelnega župnika. Tartarke vesti.

(Tartarke vesti v ameriških kapitalističnih listih o položaju v Mehiki so vsak dan bolj kupčije. Poročila o "pustarskih konfliktih, krvopretitju in ubijanjem boljšot" so na dnevnem redu. Včeraj so poročali, da so vojaki ubili deset katoličanov, katoličani pa da so odsekali glave neki protestantski ženi.)

Mexico City, 6. avg. — Mehika delavska federacija je napovedala za nedeljo 8. avgusta druge velike protiklerikalne demonstracije v Mexico Cityju, Monterreyju, Torreonu, Saltilju, Guadalupeju, Pueblu, Orizabli, in v drugih manjših mestih. Vsi organizirani delavci so pozvani, da pokažejo svojo moč hierarhiji in solidarnost z vlado.

Ameriški poslanik James R. Sheffield je danes odpotoval domov na počitnice za dva meseca.

Washington, D. C., 6. avg. — Državni departament je izjavil, da so bili storjeni vsi koraki za varstvo ameriških državljanov v Mehiki, katero jim gre po pogodbi. Za druge stvari pa se ameriška vlada ne zanima. — Če je bil edini komentar uradnikov državnega departamenta na resolucijo Kolumbovih vitezev.

Philadelphia, Pa., 6. avg. — Delegatje militantne katoliške organizacije "Knights of Columbus" so včeraj na svoji redni konvenciji sprejeli resolucijo, da katera poziva predsednika Coolidgea, naj "naredi konec sramotnemu prezirju, ki ga ima mehiški predsednik Calles za ameriške državljane in ameriške apele."

Kolumbovi vitezi so izjavili, da je mehiško vprašanje glavna zadeva na njihovem letošnjem zborovanju. Resolucija, adresirana na Coolidgea in državni departament, je gola zahteva za ameriško intervencijo in vojno v prid mehiški hierarhiji, odeta pa je s hinavsko pretvezo, da morajo Združene države štiti "ameriške državljane" v Mehiki. Kateri so ti "državljeni", resolucija ne pove.

Resolucija obenem poziva Ameriško delavsko federacijo in njej pridružene delavske organizacije v Združenih državah, da sodelujejo z vitezi z namenom, da "pomagajo zavarovati ameriške pravice in s težavo izvojevanje delavske zmage pred despotično oblastjo." Tudi tu so vitezi pozabili povedati, katere "ameriške pravice" in na kak način so delavske pridobitve v Združenih državah v nevarnosti pred "despotom" Callesom.

Vitezi dalje izjavljajo, da je Mehika "rusifikirana" in da je "sovjetska filozofija," katero je osvojila mehiška vlada, kriva "preganjanja" katoliške cerkve v Mehiki. Vitezi smatrajo, da je njihove naloga "rešiti" Mehiko in "zdramiti" zaspano Ameriko, zato so nadalje sklenili, da nalože svojim članom izredni assement v skupni vsoti enega milijona dolarjev in ta vsota se porabi za kampanjo "izobrazbe" v svrhu, da se "politiška sovjetska Rusija iztrga iz filozofije ameriškega življenja in da pride svoboda človeškim bitjem onkraj Rio Grande," to je v Mehiki.

Pomožna akcija za od vodne katastrofe prizadete v Jugoslaviji

Osnovala se je posebna odposilna organizacija. — Od bor te organizacije je izdal oklice na vse v Ameriki biva-joče Jugoslovane in potomce Jugoslovanov.

Chicago, Ill. — Organiziral se je odbor iz posameznikov in zastopnikov jugoslovanskih brit-skih podpornih organizacij, ki je razposlal oklice, da se nabira podpora za one, katere je v stari domovini zadela vodna katastrofa. Vseled povodnji so trpele skoraj vse pokrajine in sicer: Hrvatska, Slavonija, Srem, Crna Gora, Slovenija, Srbija, Bosna, Hercegovina, Južna Srbija, Banat, Bačka in Dalmacija. Škoda po povodnji je bila v nekaterih pokrajinah večja, v drugih manjša. Škoda je velika.

Zato se ta odbor obrača do vseh Jugoslovanov v Ameriki s prošnjo, da pomagajo od vodne katastrofe prizadetim v stari domovini.

Nekateri so pri teh vodnih katastrofah izgubili svoje življenje, drugi niso zopet nič drugega rešili kot golo življenje, nekateri so malo več odnesli kot golo življenje itd.

Odbor dalje apelira, da se naj darovi odpošljejo na generalni jugoslovanski konsulat 1819 Broadway, New York City.

OČE ŠTIRIH OTROK UBIT.

Chicago. — Trinajsetletni Milan Bylick je sedel v četrtki zvečer v krogu svoje družinice na svojem domu v Hazelcrestu ter se je razgovarjal a svojo ženo in štiri mlade otroke, od katerih ima najmlajši šele 18 mesecev, najstarejši pa 6 let. Nenadoma je zunaj pred oknom zadonel strel in istočasno, se je Bylick zgrudil na tla. Kroga iz puške ga je zadela v srce in bil je na mestu mrtve.

Bylick je bil znan kot velik sovražnik butlegarjev in tako policija domneva, da so ga spravili butlegarji a pota, ker so sumnili, da jih izdaja pri oblastih. Prijatelj ubitega, Louis Kolash, je povedal, da je neki moški, katerega hišo so prebrskali suhaški agenti ter mu odnesli precej pijske, takrat zagrozil, da bo Bylocku že povestil. Policija je tistega moškega aretirala.

Bylick je bil znan kot velik sovražnik butlegarjev in tako policija domneva, da so ga spravili butlegarji a pota, ker so sumnili, da jih izdaja pri oblastih. Prijatelj ubitega, Louis Kolash, je povedal, da je neki moški, katerega hišo so prebrskali suhaški agenti ter mu odnesli precej pijske, takrat zagrozil, da bo Bylocku že povestil. Policija je tistega moškega aretirala.

Občinski odbori, ki so prevzeli cerkve v oskrbo, so začeli analizirati posledice. Mehiške katoliške

KOLUMBIA SE PO MALEM UČI OD MEHIKE

Zasigurala se je, da privatni bizniski interesi ne bodo iskali intervencije v slučaju nesporazuma.

Bogeta, Kol. — Ameriški in drugi tujezemski privatni oljni interesi, ki hočejo delati kupčije v Kolumbiji, morajo podpisati izjavo, da ne bodo iskali ali sprejeli diplomatske intervencije, če pride do kakšnega spora, ki se bo reševal na kolumbijskih sodiščih. Ta odlok je ravnokar izdala vlada.

To je duplikat mehiških odločb in delo, ki branijo ameriškim oljnim in drugim kompanijam apelirati na washingtonsko vlado. O teh delo, ki so v Washingtonu že parkrat izjavili, da so neveljavni. Državni departament je glede Mehike mnenja, da lahko intervencija v interesu ameriških oljnih družb ne glede nato, ako so uradniki kompanije podpisali odpoved. Ampak Mehika in Kolumbija sta izdali take odredbe, da bodo tujezemci malo bolj oprezní, kadar bodo klicali svoje vlade na pomoč.

Otroci največ kpe radi neopetnosti rudarskih magnatov

Otroci so podhranjeni in potrebujejo zdravniško pomoč. — Ta fakt govori jasno, v kakšnih razmerah žive rudarji.

Clearfield, Pa. (F. P.) — Zapiski mrs. Richard Gilbert o preiskavi šolskih otrok v Hawk Runu in drugih rudarskih mestih govore jasno kot beli dan, da ni vse v redu na polju mehkga premoga. V teh rudarskih domovih je najmanj deset odstotkov podhranjenih otrok. Nekateri izmed njih tehtajo celo 28 funtov pod normalno težo. Izmed 47 otrok, ki so bili pregledani v enem mesecu, se mora takoj enajst operirati na tonsilih.

Richard Gilbert je tajnik 2. distrikta rudarskega okraja. Privikrat je bil izvoljen leta 1899 in od tega časa je bil izvoljen vselej. Njegova žena je skrbela za svoje otroke, dokler niso odrasli. Od tistega časa je dala deset let in pol delu za obrambo proti jetiki, večinoma med rudarskimi družinami.

Hawk Run je ena izmed onih grdih rudniških vasi, ki padejo takoj tuje v oči, ko jih zagleda. Vas leži ob ustju v dolino, ki vodi iz Phillipsburga, mesta, ki je precej veliko. Hawk Run in bližnji Morrisdale sta zdaj neunižki rudarski vasi. Nekaj ljudi dela, in v neunižkih vaseh prejemajo baje mezdo po lestvici iz leta 1917. Kompanija jim je obljubila, da bodo delali vsak dan, da jih je speljala na led. Zdaj delajo rudarji le po en dan v tednu.

"Kaj nameravate," včas vpraša mrs. Gilbert rudarje in njih žene. "Čakati do aprila, ko pride velika borba in tedaj se pridružimo uniji." Ti rudarji, katere so podjeniki speljali na led, gledajo naprej, ko konča rok jacksonvillske pogodbe, tedaj se pridružijo bitki.

Francoski finančniki bi radi odpravili osemurni delavnik

Ta namera je bila za enkrat porazena. — Ampak finančniki bodo prišli zopet, ako delavstvo ne bo na straži za svoje pridobitve.

Paris, Francija. — Delavec zadeni puško na ramo in pojdi v vojno. Kadar se vrne iz vojne, pa strada, delaj za nizko mizdo in bodi pripravljen, da se ti podaljša delavnik. Taka je nekak filozofija finančnikov, ki alor trdijo vsi od prvega do zadnjega, da nosijo finančne vede v mesincu, kadar pa pride do preiskave, se pa pokaže, da ne razumejo ničesar, kar potrdi dogodek, ki se je odigral pred dnevi v Franciji.

Ko je Albert Thomas, ravnatelj Mednarodnega delavskega urada v Ženevi izvedel, da nardt, ki so ga izdelali eksperti in Cailleanus in Briandovem ministrstvu, zahteva, da se podaljšajo delavne ure, je pohitel v Pariz in unilil predlog. O Cailleanus se poroča, da je podaljšanje delavnika sprejel v principu. Thomas je razloži radikalnim parlamentarnim strankam, da stabiliziranje vrednosti franka pomeni bresposelnost, podaljšanje delavnika bi pa še obtežilo breme, ki ga že tako komaj nosi francosko ljudstvo. Thomas je podučil finančne "eksperte", da so v veliki smoti glede finane.

Borci v prvih vrstah najbolj trpe

Zgledi so na desno in levo, ki govore o doprinesenih štrih maradi pripravljanja.

Moskva, Rus. — Brzjavka iz Helsingforsa na Finskem pripoveduje, da je pet in štirideset članov Socialistične mladinske lige v Abu obsojenih v ječo od enega do treh let. Obtoženi so bili veleizdaje. Sodišče je izdalo obenem tudi odlok za razpust organizacije.

Moskovski oficijelni listi pri našajo brzjavko Tassove agencije iz Paramariba, Holandska Gujana. Brzjavka je šla prek Amsterdama in pripoveduje o smrti znanega holandskega komuniste Segona v ječi. Oficijelno poročilo pravi, da je Segono izvršil samomor, priča, ki so videli mrtvega Segona, pa pravi, da so bila na Segonom telesu vidna znamenja, ki so govorila, da mu je bila storjena sila.

Ako bi moralo kaj delavce združiti, da odpuste medsebojni boj in se združijo v močno falango, tedaj so dokazi, ki govore, da so delavci preganjeni v trenutku, ko postanejo nevarni posedujočemu razredu.

Homatije na Balkanu še ogrožujejo mir

Jugoslavija in Rumunija sta se odločili za skupno akcijo in vabita Grško zraven. Poročilo beogradske vlade o situaciji na bolgarski meji. Bolgarska vlada predlaga mešane obmejne straže. Anglija še vedno posreduje.

Dunaj, 6. avg. — V uradnih avstrijskih krogih smatrajo, da so najnovejša balkanska homatije zelo resne. Danes poročajo iz Beograda, da je kralj Aleksander odobril načrt skupne akcije z Rumunijo napram Bolgariji. Zunanji minister, ki se je vrnil z Bleda, kjer je konferiral s kraljem, je dejal, da je v interesu Grčije, da se pridruži alijanci.

Beograd, Jugoslavija, 6. avg. — Jugoslovanski zunanji urad je anoi obelodanil sledeči komunik:

"Vpadli bolgarskih guerilcev na teritorij kraljevstva Srbov, Hrvatov in Slovencev prekačajo že vse meje. Agenti, katere je poslal macedonski revolucionarni odbor iz Bolgarije, so izvršili celo vrsto umorov na jugoslovanskih tleh. V Strumi sta bila ubita vojak in civilist in osem civilistov je bilo ranjenih. V Bitolju je bil umorjen uradnik odličnega lista. Dne 28. julija je večja topla guerilcevo, podpirana od bolgarskih oblasti, prišla iz Krive Palanke, prekočala mejo in upriličila formalni napad na naše ozemlje. Vodja je bil Bolgar. Janko Milčev, in zraven so bili bolgarski šandari, ki so bili v aktivni službi.

London, 6. avg. — Anglijska vlada uporablja finančni pritisk na balkanske države v svrhu miru. Bolgarija je bila obsojena, da ne sme upati na pomoč tujih narodov, če ne satre komunistične gibanja na svojih tleh.

Pasajski stavkarji na pristop v Ameriško delavsko federacijo

Predsednik komiteja izjavlja, da so se podvzeli vsi potrebni koraki, da se transferiranje takoj izvrši. — Borah podpira idejo; Green zadržuje.

Washington, (FP) — Podvzeti so bili koraki, da se takoj pridružio Pasajski tekstilni stavkarji Ameriški delavski federaciji, potom unije Združenih tekstilnih ameriških delavcev. Tako se je izjavil W. Jett Lauck, predsednik transferirajočega komiteja, ki je bil imenovan od stavkarjev, po končni konferenci a senatorjem Borahom v Washingtonu. Lauck in Borah sta enako trdno prepričana, da bo pridruženju sledilo pogajanje med unijo in lastniki tovarna.

"Ta komitej," pravi, predsednik Lauck, "ima avtoriteto direktno od tekstilnih delavcev, ki so sedaj na stavki. Na priporočilo združitvenega komiteja, so stavkarji na javnem shodu odglasovali, da izberejo komitej, ki naj ima nalogo, pogajati se za poravnavo in končanje stavke. Komitej združenega fronte in vodja stavke, Albert Weissbrod, sta odstopila od pogajanj. Citizena komitej se je pa dalo polno moč.

Komitej je prejel naslednje instrukcije: 1. Končati stavko s posredovanjem sen. Boraha ali pa akozi kako drugo stranko. 2. Da se unija stavkarjev priklipi Ameriški delavski federaciji potom Unije tekstilnih delavcev.

Da se pa odstrani vse zapreke za priklonitev k A. D. federaciji, da se unijo pripodna od strani pasajskih delodajalcev, se je dalo komiteju polno moč, da prepusti stvar stavkarjem, da oni neodvisno glasujejo po načinu Avstralske glasovnice, s namenom, da si izvolijo svoje uradnike in zastopnike unije, kot

DRUŽINE IZPRTH BRITSKIH RUDARJEV POTREBUJEJO KRUHA

Rudarji so bili izprti dne 1. maja. — Delavci vsega sveta podpirajo rudarje. — Stavka britskih rudarjev je strategična važnost.

Chicago, Ill. — Boj britskih rudarjev, ki so bili izprti z dnem prvega maja t. l., se nadaljuje z vse vtrajnostjo od strani rudarjev. Jasno je, da je bilo organizirano delavstvo nevarno izzvano in zato je razumljivo, da je delavstvo pobralo rokavico, ki so jo v svoji nadutosti vrgli britski kapitalisti delavstvu. Proti britskim kapitalistom, ki jih podpira britska vlada, nastopilahko le združeno delavstvo vsega sveta. Delavstvo dobro razume, ako bodo rudarji v Britaniji poraženi, da bo to zmanjšalo kapitalizem vsega sveta, da naj znižajo delavske mezde.

Delavci, ki pripadajo k unijam, naj se oglašijo pri svojih lokalnih organizacijah in predlagajo, da organizacija daruje znesek denarja iz svoje blaginje v podporo britskim rudarjem. Delavci, ki niso strokovno organizirani in ki ne vedo, kam bi poslali denar, ga lahko darujejo pri delavskih organizacijah, ki katerim spadajo. Ameriška delavska federacija je razposlala apel na vse organizirane delavstvo, da naj pomaga. Ruski delavci so darovali čez milijon dolarjev, in ameriški delavci ne smejo zaostati za njimi, da se lahko reče o njih, da razumejo kaj pomenijo besede mednarodna delavska solidarnost.

POLICIJSKI KAPITAN JE OBTOŽEN STAVKOLOMSTVA

Aretiral je brez varstva stavkarje na pohodu. — Višji uradniki niso odobrili njegove akcije.

New York, N. Y. — Cornelius Carmody, policijski kapitan na postaji na Tri in trideseti cesti, je obtožen od Louis Hymana, predsešnika stavkovnega odbora, ki vodi stavko 40.000 krojaških delavcev, ki izdelujejo ženske plašče in obleke, da je nastopil v ulogi stavkolomstva.

Carmody se je osebno udeležil masne demonstracije krojaških delavcev in je izbral voditelje unije in stavke kot žrtve, ki se naj aretirajo. Slučaj je pa povzročil, da Hyman in korakal v družbi Charles Zimmermana, J. Boruschowitza in Abrahama Zirlina, ki so bili aretirani v družbi drugih trideset stavkarjev. Magistratni sodnik Brodsky je kasneje spustil stavkarje, nakar je unija izjavila, da je to dokaz, da se višji uradniki ne strinjajo z akcijo Carmodyja.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cena oglasov po dogovoru. Rokopis se ne vrača.

Naročnina: Zedinjene države (izven Chicago) \$5.00 na leto, \$2.50 na pol leta in \$1.25 za tri mesece; Chicago in Cicero \$6.50 na leto, \$3.25 na pol leta, \$1.65 za tri mesece. In za izposojstvo \$8.00.

Naslov za vse, kar ima stik s "Naslovom":

"PROSVETA"

2637-59 So. Lawrence Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovene National Benefit Society.

Owned by the Slovene National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$5.00 per year; Chicago \$6.50, and foreign countries \$8.00 per year.

"MEMBER OF THE FEDERATED PRESS"

Datum v oglepaju n. pr. (July 31, 1926) poleg vsakega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem dnevom potekla naročnina. Ponovito jo praviloma, da se vam ne uidevi list.

ROCKEFELLERJEVI INTERESI IN RUDARSKA STROKOVNA ORGANIZACIJA.

Rudarji lahko rečejo, da imajo precej izkustev z Rockefellerjevimi interesi. V spominu jim je stavka v Colorado in masaker pri Ludlowu, kjer so najeti pobojniki streljali na žene in otroke rudarjev s strojnimi.

Zdaj je stavka v severnem delu Zapadne Virginije. Rockefeller ml. ima tudi svoje interese na tem premogetovnem polju. John D. Rockefeller ml. lastuje premogetovno polje pri Scott's Runu, kjer je zdaj na stavki štiri tisoč rudarjev. On ne obratuje sam teh premogetovnikov, ampak oddani so v najem in seveda prejme plačilo za vsako tonno premogeta, ki jo rudarji spravijo iz premogetovnika na svitlo.

Oljni kralj ni obesil na veliki zvon, da so premogetovniki njegovi. Izvedelo se je, da on lastuje premogetovno polje, ker je apelliral, da se mu znižajo davki.

Paisleyjevi interesi, ki so največji in vodilni premogetovski podjetnik in Scott's Runu, so nastopili pred davčnimi oblastmi okraja Monongalia, da se svet oceni za veliko nižjo vrednost, kot jo ima sedaj. Svet je bil davčno ocenjen za \$6,819,415. Kompanija pa želi, da se davčna ocenitev zniža na \$1,809,186, torej za več kot pet milijonov dolarjev.

Ko so Paisleyjevi interesi nastopili pred davčnimi oblastmi za znižanje davka, so morali opisati tudi vsak kos lastnine. Največji kos zemljišča tvori parcela, ki meri 10,489 $\frac{1}{2}$ akra premogetovega polja, ki so ga Paisleyjevi interesi dobili v najem od Consolidation Coal kompanije in ki je davčno ocenjen na \$3,038,910.

John D. Rockefeller ml. lastuje največ delnic Consolidation Coal kompanije. In kadar delajo v teh premogetovnikih, tedaj Rockefeller prejema precejšnje tinitjeme, dasiravno Consolidation Coal kompanija ne obratuje teh premogetovnikov, ampak to store Paisleyjevi interesi, ne iz usmiljenja do rudarjev, ampak zaradi dobička zase. In ker Paisleyjevi interesi hočejo imeti velik profit, ker morajo del dobička odračunati Consolidation kompaniji, so prelomili pogodbo z rudarsko organizacijo. Na ta način opravljajo Paisleyjevi interesi delo tudi za Rockefellerjeve interese in javnost o tem seveda nič ne ve. Litanje po Moodyevem industrijskem manualu ne prinese uspeha, ker so v njem zabeleženi Paisleyjevi interesi kot samostojna industrijska skupina, dasiravno so Paisleyjevi interesi v resnici podjetnik, ki obratuje to premogetovo polje za Rockefellerja in druge delničarje Consolidation Coal kompanije.

Ta fakt pa pokazuje, kakaj je premoget tako drag in kakaj so rudarji slabo plačani. Profit se vzame dvakrat. Prvič ga dobi oni, ki lastujejo premogetovo polje, drugič pa oni, ki obratujejo premogetovnik. Jemanje dvojnega profita od premogeta, ki pride iz jame na svitlo, se pa da najhitreje odpraviti, ako se premogetovniki nacionalizirajo, t. j. da postanejo splošna ljudska lastnina.

Rudarska organizacija se ni mogla nikdar uspešno boriti proti Consolidation Coal kompaniji na vsej fronti. Leta 1922 je rudarska organizacija ustavila delo v premogetovnikih te kompanije v okraju Somerset, na Fairmontovem premogetovnem polju v Zapadni Virginiji in deloma v nekaterih drugih krajih. Stavka se je izravnila polinpol. Za Fairmontsko polje je bila sklenjena pogodba, stavka v okraju Somerset se je pa vlekla skoraj še eno leto. V letu 1925 je pa Consolidation Coal kompanija, ko je zanjo prišla ugodna prilika, odklonila še pogodbo za Fairmontsko premogetovo polje.

Dne 5. julija letos so pa bili zopet vsi rudarji na Fairmontskem polju pozvani na stavko.

Zategadelj je v interesu rudarjev in konzumentov, da se premogetovniki nacionalizirajo in obratujejo pod kontrolo demokratične premogetovniške uprave, v kateri imajo tudi delavec glas, t. j., da so zastopani v nji.

Podjetniki so čezmerno razvili premogetovniško industrijo z namenom, da lahko obratujejo ene premogetovnike, medtem ko je v drugih stavka. Le če se premogetovniška industrija nacionalizira, je mogoče produkcijo in distribucijo premogeta spraviti na zdravo podlago.

SLIKE Z NASELJEN

Slovenski delavski dom v Collinwoodu.

V nedeljo dne 25. julija je bil dan lep in velik, smelo rečem, da najpomembnejši v zgodovini collinwoodske naselbine. Vreme je bilo kakor nalašč prirejeno za to veliko slavnost. V resnici so nam bili vremenski bogovi naklonjeni v polni meri. Takoj po 1. uri so se začeli zbirati napredno zavodni Slovenci in družstva, kateri čutiljo v svojih srcih, da so v njih vrstah napredni delavci. Zavedali so se, da morajo kot taki proslaviti ta veliki dan, nepozabni dan samo svojega medsebojnega dela! Takoj nato se je pričela uvrščati povorka pod načelnostom sodruga J. F. Durna, kateremu moramo častiti za njegovo izvrstno delo; pokazal je s tem, da so tudi v vrstah napredno mislečih delavcev izvrstni močje.

Povorka je bila v resnici nad vse lepota urejena. Na čelu povorke je — kakor običajno — korakala godba, takoj za godbo slovenski školci; za njimi pa veterani v kroju in za njimi različna društva s svojimi zastavami, katerih je bilo čez 80, ako ne več. Za društvi so korakale v narodnih nošah dekleta in žene, katere v večini spadajo k odsaku naprednih žena, katere so vse čas aktivne za Slov. del. dom in so nabrale še lepo vsoto za opravo doma, za kar jim gre vas čast. Res prekrasen je bil pogled na te zavedne delavke! Za njimi je korakal direktorij Slov. del. doma in naslednje sta se pešljala v krasno dekoriranem avtomobilu boter in botrica — mr. Gubanc, zaveden in ugleden trgovec, kateri podpira vaspovod delavske ustanove; mrs. Plešec, ki je soproga znanega našega podpiratelja in nekdanjega sodruga Valentina Plešec, ter zelo zavedna žena. Lepo je bilo videti mladino s ameriški nastavitvami, katere je vodila gospa Poznik. Pri povorki so igrali tri godbe, med katerimi moram priznati, da se je godba Bled odlikovala zelo častno in gotovo moramo biti ponosni na enake uspehe.

Pripomniti moram, da je bila povorka in cela slavnost tako sijajna in nad vse lepa, da s gotovostjo smem reči, da enakih povork in slavnosti slovenski Cleveland še ni videl. Napredni Slovenci Collinwooda (na severni strani) so se lahko prepričali in videli v nedeljo 25. julija, da je došlo biti zaveden in delavsko napreden. Ta dan je pokazal jasno, da so collinwoodski Slovenci združeni v močno, napredno fronto, katere je zelo previdna in vedno čuje, kaj se godi. Časte, koder se je vila častna povorka, so bile krasno dekorirane, in lepih hiš pa so plapolale praznične in ponosno ameriške in slovenske zastave. Zdelo se mi je, da šumljajo medsebojno, da so tudi one z nami in ponosno praznujejo z nami vred to veliko delo ter vatajenje severnega Collinwooda.

Številni napisi, pozdravljaajo prihajajoče goste iz vseh strani, so viseli nad vsimi dohodki, ki vodijo v naše svetilke. Omenim naj tudi, da je v naši povorki korakalo čez 2000 tisoč ljudi in udeležilo se je te redke slavnosti čez 6000 ljudi. Po končani povorki so se završile ceremonije polaganja vogelnega kamna, katere je izvršil predsednik direktorija mr. Rohanc, zavedni delavec Slov. del. doma.

Nato so se zbrala vsa društva z zastavami na odru, kateri je bil pripravljen za govornike in zastopnike društev, jednot in svez, naker se je pričelo vpisovanje imen v zlato knjigo in govori. Prvi je govoril brat Somrak, kateri je navduševal v svojem govoru še k zadnjemu in podvojenemu delu za Slov. del. dom. Nato je govoril mestni blagajnik Damm. Dr. Frank J. Kern je govoril kot zastopnik S. S. P. Zveze. Brat Ludvik Medvešek, tajnik Slov. nar. doma v Clevelandu, je zastopal S. N. P. J. Mr. Marn, predsednik Slov. nar. doma v Clevelandu, je govoril kot predsednik Slovenske dobrodelne zveze. Govorila sta še Grill, urednik "Enakopravnosti", in brat Truger. Vmes je zapel pevski zbor Jadran par krasnih pesmi, tako tudi pevski zbor Zarja iz Clevelanda. Pripomniti moram, da sta dva zbora napredna in da zbor Jadran deluje zelo aktivno za Slov. del. dom.

Zvečer se je vršil slavnostni banket v Stanesičevi dvorani. Dvorana je bila nabito polna; bilo je čez 300 navzočih gostov. Zelo, da je bila dvorana premajhna — mnogo rojakov bi se bilo še udeležilo, pa so morali oditi, ker ni bilo prostora. Upamo pa, da bomo ustregli vsem pri otvoritvi lastnega doma. Na banketu je svirala godba Bled v splošno zadovoljstvo navzočih in nas zabavala do zgodnjih jutranjih ur. Nastopili so tudi razni govorniki. Prav krasno so zapele obče poznane sestre Lesnik, kvartet panpevskih točk in tako tudi dobro poznane sestre Milave. Zabava je bila vsekoli dobra in zelo priprosta. Smelo rečem, da tako veselih in srečnih obrazov nisem še videl na severni strani Collinwooda. Vse je bilo žarečih lep, tako da nikdo ni mislil na svoj dom do zgodnjih jutranjih ur. Toraj rečem, da severni Collinwood vstraja v naprednem duhu, pa to ni še vse: Podvojiti moramo ta duh, delo ni še dokončano, napeti moramo vse naše sile, da bo otvoritev Slov. del. doma še sijajnejša. Naprej v duhu napredka in bo dočnost nam je zajamčena!

Pripomniti, da je bil gneten uspeh pri tej slavnosti sijajen, kakor je bila slavnost sama. Kar se tiče doma, moram reči, da ni prevelik in tudi ne premajhen; za sedaj bo odgovarjal naselbini, ako pa ne bo, imamo še prostora dovolj, da ga razširimo. Direktorij je bil zelo previden in prepletal je dobro, da se ne zadolži preveč. Vsa delavca ve, da je to njegov krvavo zaslužen dolar in da se je nabralo po dolarjih. Zato zasluži po vsaj pravici, da se imenuje Solvenski delavski dom. — Joseph Presterl.

PROSVETA

to ženako dovaljal v deželo "v nemoralne svrhe". Bil je zato aretiran par dni po svojem povratku in pridržan za deportacijo pod obdolžitvijo, da je ob svojem (ponovnem) vstopu v Združene Države spadal v enega izmed razredov, ki jih zakon izključuje, in zato podvržen deportaciji. Vseled ugovora dotičnika je nastala pravda, ki je končno prišla do najvišje instance, Vrhovnega Sodišča Združenih držav. To sodišče je 1. 1914 potrdilo odlok za deportacijo. Sodišče je med drugim izreklo:

"Po našem mnenju okolščina, da je Lewis bival v tej deželi šest let ali več, pri čemur je vedno ostal inozemec, ni spreminila njegovega statusa, tako da bi bil izzet iz pravomočnosti priseljenškega zakona; ako je on odstopal iz te dežele, tudi za kratek čas, in je ob povratku privedel ženako v svrhu praviteljice ali v druge nemoralne svrhe, se je podvrnil posledicam zakonite dolečbe, ki se nanašajo na izključitev in deportacijo inozemcev, ravno tako, kot da ni poprej nikdar bival v Združenih Državah. Skratka, triletni rok, predpisan po zakonu (sedaj je pet let), ne začneja potekati od dneva, ko je inozemec prvič prišel v Združene države, marveč od dneva njegovega prepovedanega vstopa, to je, v tem slučaju, od dneva, ko je vstopil v spremstvu dotične ženske."

Nas to določbo so se sodišča nanašala tudi v drugih pomembnih slučajih. Nedavno sodniška odločba v tem pogledu je bila v pravi Guimont v. Howes. Guimont in njegova žena, rojena oba v Kanadi, sta prišla v Združene države 1. 1905 oziroma 1908. Od tedaj sta tukaj bivala nepretrgoma. Imata štiri otroke, rojene v Združenih državah. Guimont je bil dvakrat aretiran radi kršitve prohibicijskega zakona in obojen v zapor. Ob obeh prilikah je njegova družina za čas njegovega zapore dobivala podporo iz javnih skladov. Po njegovi drugi obsodbi so oblasti uvedle deportacijsko postopanje proti njemu in njegovi ženi in ranoga, da za časa svojega vstopa v deželo "sta spadala v enega ali več razredov, ki so po zakonu izključeni". Z drugimi besedami, ker sta enkrat padla na breme javnega dobrodelstva, je bila u temeljena domneva, da sta "likely to become a public charge". To postopanje proti njima je postalo mogoče, ker sta Guimont in njegova žena t. 1924, vmes med prvo in drugo obsodbo, odšla na kratek obisk v Kanado. Ob svojem povratku so priseljenške oblasti bilo vpravičene izključiti ju kot inozemca, ki u tegetha pasti na breme javnega dobrodelstva (likely to become a public charge). Bila sta pripuščena, ali zakon-predpisuje, da je inozemec podvržen deportaciji tekom pet let po svojem prihodu, ako je ob svojem prihodu spadal v enega izmed izključenih razredov. Zakonska Guimont sta se uprila proti deportaciji potom takozvanega habeas corpus postopanja. Toda District Court za Maine, S. D., je zavrgla njuno pritožbo in ju predala priseljenškim oblastim. Sodišče se je sklicevalo na zgoraj omenjeno odločbo Vrhovnega Sodišča in med drugim izreklo:

Začasna odsotnost in rok za deportacijo

Inozemec, nastanjen v Združenih državah, je ob svojem povratku po začasni odsotnosti v inozemstvu podvržen istim izključujočim določbam priseljenškega zakona, kakor vsak drugi inozemec. Pod izključujočimi določbami razumevamo one določbe splošnega priseljenškega zakona, ki iz enega ali drugega vzroka zabranjujejo inozemcem vstop v Združene države. Vsa inozemec je njim podvržen, naj prihaja kot priseljenec v kvoti ali izven kvote ali pa kot nepriseljenec na začasen obisk. Dve izjem manj važnega značaja, ki veljata za povratnike, smo opisali v prejšnjem članku.

Na isti način je inozemec, ki se je povrnil v Združene države, podvržen deportacijskim določbam priseljenškega zakona, ravno tako kot da je prvič prišel v Združene države. Prejaneje bivanje v Združenih državah, pa naj je bilo še tako dolgo, mu ne daje nikake imunitete. Smatra se, kot da je zašel navo dobo bivanja, začeti od svojega povratka. Iz nekaterih vzrokov znaša rok za deportacijo tri leta iz drugih vzrokov pet let po vstopu v Združene Države, v nekaterih slučajih pa sploh ni nikakega roka, marveč je inozemec podvržen deportaciji vsak čas. V onih slučajih, kjer je deportacija omejena na gotov rok po prihodu, inozemec ne more biti več deportiran po preteku takega roka. Ali, ako on odstopuje iz Združenih držav tudi za najkrajši čas, se smatra kot da bi bil prvič prišel in rok za deportacijo začne znova potekati. V tem pogledu je pomembna odločba Vrhovnega Sodišča v pravi di Lewis v. Frick.

Lewis, rojen na Ruakem, je prišel v Združene Države 1. 1904. Živel je tukaj nepretrgoma do 1. 1910. Onega leta je iz Detroita, kjer je stanoval oddele v Windsor na kanadski strani onstran Detroita, gjer je ostal približno en dan. Ob svojem povratku je privedel s seboj neko ženako, o kateri je trdil, da je njegova neporočena žena (common law wife). Priseljenške oblasti so imele razlog za domnevo, da temu ni bilo tako, marveč da je

to ženako dovaljal v deželo "v nemoralne svrhe". Bil je zato aretiran par dni po svojem povratku in pridržan za deportacijo pod obdolžitvijo, da je ob svojem (ponovnem) vstopu v Združene Države spadal v enega izmed razredov, ki jih zakon izključuje, in zato podvržen deportaciji. Vseled ugovora dotičnika je nastala pravda, ki je končno prišla do najvišje instance, Vrhovnega Sodišča Združenih držav. To sodišče je 1. 1914 potrdilo odlok za deportacijo. Sodišče je med drugim izreklo:

"Po našem mnenju okolščina, da je Lewis bival v tej deželi šest let ali več, pri čemur je vedno ostal inozemec, ni spreminila njegovega statusa, tako da bi bil izzet iz pravomočnosti priseljenškega zakona; ako je on odstopal iz te dežele, tudi za kratek čas, in je ob povratku privedel ženako v svrhu praviteljice ali v druge nemoralne svrhe, se je podvrnil posledicam zakonite dolečbe, ki se nanašajo na izključitev in deportacijo inozemcev, ravno tako, kot da ni poprej nikdar bival v Združenih Državah. Skratka, triletni rok, predpisan po zakonu (sedaj je pet let), ne začneja potekati od dneva, ko je inozemec prvič prišel v Združene države, marveč od dneva njegovega prepovedanega vstopa, to je, v tem slučaju, od dneva, ko je vstopil v spremstvu dotične ženske."

Nas to določbo so se sodišča nanašala tudi v drugih pomembnih slučajih. Nedavno sodniška odločba v tem pogledu je bila v pravi Guimont v. Howes. Guimont in njegova žena, rojena oba v Kanadi, sta prišla v Združene države 1. 1905 oziroma 1908. Od tedaj sta tukaj bivala nepretrgoma. Imata štiri otroke, rojene v Združenih državah. Guimont je bil dvakrat aretiran radi kršitve prohibicijskega zakona in obojen v zapor. Ob obeh prilikah je njegova družina za čas njegovega zapore dobivala podporo iz javnih skladov. Po njegovi drugi obsodbi so oblasti uvedle deportacijsko postopanje proti njemu in njegovi ženi in ranoga, da za časa svojega vstopa v deželo "sta spadala v enega ali več razredov, ki so po zakonu izključeni". Z drugimi besedami, ker sta enkrat padla na breme javnega dobrodelstva, je bila u temeljena domneva, da sta "likely to become a public charge". To postopanje proti njima je postalo mogoče, ker sta Guimont in njegova žena t. 1924, vmes med prvo in drugo obsodbo, odšla na kratek obisk v Kanado. Ob svojem povratku so priseljenške oblasti bilo vpravičene izključiti ju kot inozemca, ki u tegetha pasti na breme javnega dobrodelstva (likely to become a public charge). Bila sta pripuščena, ali zakon-predpisuje, da je inozemec podvržen deportaciji tekom pet let po svojem prihodu, ako je ob svojem prihodu spadal v enega izmed izključenih razredov. Zakonska Guimont sta se uprila proti deportaciji potom takozvanega habeas corpus postopanja. Toda District Court za Maine, S. D., je zavrgla njuno pritožbo in ju predala priseljenškim oblastim. Sodišče se je sklicevalo na zgoraj omenjeno odločbo Vrhovnega Sodišča in med drugim izreklo:

"Jaano je, ako bi bila pritožitelja ostala v tej deželi, potem ko sta prišla sem pred mnogimi leti, bi ju priseljenška oblast ne mogla sedaj deportirati, ali jasno je tudi, da je kongres, ko je sklenil ta zakon, hotel določiti, da tudi povratek po začasni odsotnosti iz te dežele se ima smatrati kot "vstop" (entry). Zato rok za deportacijo začneja potekati od časa povratka po začasni odsotnosti".

Posledice začasne odsotnosti na naturalizacijo.

Začasna odsotnost ne prekinja petletne nastanjenosti v tej deželi pred vložitvijo prošnje za naturalizacijo, kakor je zakon predpisuje. Kaj se ima smatrati za začasno odsotnost, ki ni prekinila te nastanjenosti, je vse odvisno od mnenja naturalizacijskega sodnika. Ali sploh se lahko reče, kjer je očividno, da se je inozemec podal v inozemstvo na začasen o-

bisk, na pr. za šest mesecev, pričemur je imel vedno namen, da se čim prej povrne, naturalizacijska sodišča spregledavajo tako začasno odsotnost, kadar treba dokazati, da je prošilec stanoval v Združenih državah pet let pred vložitvijo prošnje. — F. L. I. S.

Zborovanje protifašističnih obrambnih organizacij

London, (I. I.) — Ob priliki mednarodnega delavskega športnega in telovadnega turnaja na Dunaju je bilo tudi zborovanje mednarodnih protifašističnih obrambnih organizacij. Konferenca se je vršila 10. julija in zastopane so bile naslednje države: Belgija, Nemčija, Jugoslavija (delegata Pavalec in Toplak), Letvija, Avstrija, Poljska, Švica, Čehoslovakija, (delegati za Čehoslovake in za Nemce) in Ogrska.

Iz poročil posameznih zastopnikov oziroma delegatov je razvidno, kako težave imajo vse povsod delavci v obrambi proti fašizmu, ki se je pričel širiti po vseh evropskih državah. Fašizem podpira v vseh državah kapitalisti in militaristi, in je mednarodni. Vseled tega so povdarjali vsi zastopniki, da se morajo delavske obrambne organizacije tudi organizirati mednarodno, da bodo kos naraščajočemu fašističnemu gibanju, in da morajo vse delavske organizacije in stranke pridružiti se tej internacionalni za boj proti fašizmu.

Za Jugoslavijo je poročal delegat Pavalec; iz njegovega poročila je razvidno, da fašizem — orjuna, hanao in urnao, kot se imenuje tri frakcije — doblja vs pomoč od reakcijonarjev in industrijev; akoravno so medsebojno v prepiru, vendar so pa združeni v boju proti delavskim organizacijam. Vseled tega se je tudi organiziral delavski obrambni kor., ki je zelo vpeščen v boju proti vsem trem fašističnim organizacijam.

Na podlagi poročil posameznih zastopnikov je konferenca odobrila naslednje: Ustanovitev mednarodne komisije za obrambo proti fašizmu; glavni stan je na Dunaju in vse delo tega urada izvršuje tajništvo avstrijskega delavskega republikanskega obrambnega kora; za predsednika te komisije je izvoljen Julius Deutsch iz Avstrije; ta mednarodna komisija za obrambo proti fašizmu stopi takoj v direktne stike z vsemi delavskimi internacionalami, posebno pa s delavsko in socialistično internacionalo, Lucerna ako športno delavsko internacionalo in mladinsko socialistično internacionalo.

Zborovanje mednarodnih protifašističnih obrambnih organizacij je pričelo 10. julija in vršilo se je v največji dvorani, katero se je moglo dobiti na Dunaju. Prisostvovali so razni delavski voditelji in zastopniki delavskih organizacij; navzoč je bil tudi Otto Bauer, ki je v imenu socialistične internacionalne pozdravil navzoče zborovalce. Imel je dolg govor, v katerem je navzoče zastopnike teh organizacij vzpodbujal k delu, katerega so pričeli, kajti "rešitev delavstva mora priti od delavcev samih, in ni treba pričakovati nobene pomoči od koga drugega." Spominjal je na žrtve, ki so padle v boju za osvoboditev delavstva v Italiji, Nemčiji, Ogrski, Avstriji, in drugod. Ne smejo se strašiti žrtvovanja manj pa truda in požitovanja v boju za pravično stvar, za osvoboditev delavstva izpod jarma, reakcije posebej v kapitalizmu in njegovem izrodu fašizmu. Navzoči so pazno sledili vsem govornikom.

Delavske obrambne organizacije za boj proti fašizmu so se organizirale domalega v vseh delih Evrope in v marsikateri deželi vodijo boj proti fašizmu zelo vpešno. In akoro izključno je, da bi fašisti imeli sedaj tolik vseh, kot so ga imeli v Italiji, ker delavci so drugače sedaj organizirani, kot so bili v Italiji.

ZARKOMET

Glasujejo kakor molijo.

Listi poročajo, da prečastita "gasp" Almec Sempie M. Pherson, duhovnica Angelus templja, kontrolira 35.000 volilcev v Los Angelesu. Dušna pastirica zdaj grozi, da njeni volilci vržejo državnega pravdnika na cesto, ker neče verjeti njeni besedi, da je bila "odpeljana" v Mehiko. Glory, glory! Halo, demokracija!

Kompetentni prihajajo.

Petdeset kandidatov se je že prijavilo do srede večera za službo ječarja čikaške okrajne ječe. Med njimi je tudi neki Tomo Ogrizovič. Fantje imajo korajžo in — velike luke v lpu.

Živela zlata svoboda!

Visoki vitez Kolumbovega reda in kupa iz Hot Springsa, Va., je na konvenciji v Philadelphiji grmel, da mehiki poslanik v Washingtonu vodi protikatališko propagando v Ameriki in zato mu je treba zamašiti usta in ga poslati nazaj v Mehiko. Sploh bi morala ameriška vlada prekiniti vse vesi in brezbojno mehiki vlado.

Taka je klerikalna svoboda vere, vesti, misli, govora in tiska! Ta bi bila lepa, če bi kak vitez sedel na predsedniškem stolu v Washingtonu!

Prekleti socialisti!

Oficijelno poročilo iz Lansinga se glasi, da je v Michiganu številno porok v preteklem letu padlo za sedem odstotkov, število razporok pa je naraslo za dva odstotka. In komentar se glasi: "Ako pojde tako naprej, bo v eni generaciji več parov razporočenih kakor bo poročenih."

Z drugimi besedami: Ako pojde tako naprej, ne bo v eni generaciji nobene družine več, da bi jo socialisti razdrl, ko pridejo na krmilo.

Pod ničlo.

Čerjeni Zarkomet! Na peritinentno vprašanje v 174. št. Prosvete, koliko je temperature v Wyomingu, odgovorim: Tu v Subletu, kjer smo v hribih, je ena nad ničlo, drugje pa je, mislim, še vse pod ničlo. — Čitatelj Zarkometa, Sublet, Wyo.

Naprej, armada sveta!

Poročevalec iz Mexico Cityja javlja, da ondotni duhovni blufajo nevedno katoliško maso, da pride iz Amerike "velika katoliška armada" v Mehiko in "osvobodijo" njihove terkev. V Združenih državah je dvajset milijonov katolikov — pripovedujejo padreti svojim vernikom, ki nikakor ne bodo dovolili, da bi grdi Calles pohrustal ayeto vero in škofe. Verniki se zdaj ozirajo na severnovzhod in potrpečljivo čakajo "velike armade", ki pade, vsaj zanje, iz oblakov.

Well, vera v veliko armado je že dostikrat pomagala, bojim se pa, da tokrat, bo ta lepa vera prazna. Ubogi zapeljani ljudje!

Eliška kronika.

Nekaj sem pa spet opazil, da se bori prav izrazil: Rojaki tu na Ely spet po grbi so dobili.

Doktor Mak je trumo vodil, za vodjo sam se je izvolil; naši so fantički se pripravili, po tri groše zanj so agitirali.

Mali so fantički veseli bili, dosti "candy" so dobili od dobrega načelnika, doktorja Maka, predsednika.

Modrost je pač velika

pobrat naslove iz imenika. Če prav vam ni, se ne jezite. Moja drugača ni izvolite.

Gajzla, Ely, Minn.

K. T. B.

Mellon pri Muncieju.

Rim, 6. avg. — Andrew M. Mellon, ameriški finančni tajnik, je včeraj posetil Muncieja v paletu Chigi in z njim končiral pol ure. Kaj sta govorila, ni znano, ker Mellon pravi, da je bil sestanek privaten.

Illinoški suhaši z volika vročo zlasta

To je odkril senatni preiskovalni
odsek. — Preiskava o korupciji
pri zadnjih volitvah v Illinoi-
su zaključena.

Chicago. — Senatni preiskovalni
odsek, ki se je zadnje čase
pečal z zadnjimi primarnimi vo-
litvami v državi Illinois, je v čer-
tred zaključil svoje raziskava-
nje v Chicagu.

Senatni odsek je tekom svoje-
ga zaslišavanja v Chicagu spravi-
l na dan maršakaj, predvsem
pa dejstvo, da so se tudi v Illi-
noisu vršile primarne senator-
ske volitve v znamenju dolarja,
ter da so imeli svoje prste vmes
razen političarjev tudi vneti fa-
natični suhaši.

Illinoški senatna kampa-
nja skupno z volilno kampanjo
v okraju Cook je stala približno
en milijon dolarjev. Odsek je
ugotovil, da je ta kampanja po-
šla najmanj \$965.000, toda no-
benega dvoma ni, da je ta vsota
v resnici znatno višja.

Senatni odsek je pod vodstvom
senatorjev Beeda in La Folletta
tudi temeljito prebral drob il-
linoški Antislauski ligi ter je
spravil v tem pogledu na dan
maršakaj zanimivega. Antis-
lauska liga je od 1. maja 1925
pa do 30. aprila 1926 — torej v
enem letu — izdala vsakega skupaj
\$180.000, v isti dobi pa je na-
brala približno eno milijardo.
Kajpada je ta suhaška organi-
zacija pri volilni kampanji po-
mogala tistim kandidatom, ki so
suhi, oziroma — saj pravijo, da so
suhi. Pomagala kajpada ni sa-
mo z besedo, temveč tudi z do-
larji, in je izdala za volilno ka-
mpanjo od 1. januarja pa do 13.
aprila tega leta približno \$45.000.
13. aprila so se vršile primarne
volitve v Illinoisu.

Preiskovalni odsek je zaslišal
vse politične frakcije, tako de-
mokratake, kakor republikanske,
samo Small-Lundinove republi-
kanske frakcije ni dobil pred se-
be v kljub opetovanju pozivom.
Toda predsednik odseka, sena-
tor Reed, je izjavil, da bo odsek
prisilil tudi zastopnike imenova-
ne frakcije, da podajo svoje po-
ročilo oziroma račune.

V četrtek je bil med drugi-
mi zaslišani tudi republikanski
"boss" dvajsetega volilnega ok-
raja (ward), Morris Eller, ki
je brez vsakega prikrivanja opi-
sal, kako v tistem delu te moge-
ne metropole srednjega zapada
gospodarijo republikanci. Eller
je povedal, da je že 35 let po-
stojal političar. Dobiiva seveda
lepo plačo, vrhutega pa je
še šest drugih članov njegove
družine na plačilni listini ter do-
bivajo plačo ne da bi kaj delali,
razen da ob času volitev malo
kričijo za tiste kandidate, kate-
rih denar dobivajo. Pri zadnjih
volitvah v Illinoisu je Eller delal
za Frank L. Smitha in za Crowe-
Barrettov tiket.

Eller je podal jako značilno —
mogoče nekoliko pretirano — ali-
ko svojega warda, v katerem ži-
vi že 43 let. Pravi, da je dvaj-
seti ward kozmopolitanski, kajti
tam živijo Judje, Rusi, Hrvati,
Litvinci, Nemci, Irski in Črnči.
Prebivalci tega warda niso pre-
možni, temveč se s trdim delom
preživljajo. Eller pravi, da jim
po svoji najboljši moči pomaga,
na primer, kadar je kak volilec
tega warda poklican za poročni-
ka, gre Eller k sodniku in iz-
posluje, da se dotičnega oprosti,
tako da ne zgubi dneva in s tem
seveda tudi svoje plače. Razna
dovoljenja za razpečanje bla-
ga na ulicah in podobno prees-
krbi svojim volilecem brezplačno.
Če je kdo slučajno aretiran ra-
di kakga pretepa, položi Eller
zanj jamežino in zaprosi kake-
ga svojega prijatelja-odvetnika,
da dotičnega zagovarja.

To je ena stran. Toda Eller je
brez obotavljanja pokazal tudi
drugo stran — namreč ceno, ki
jo zahteva republikanska orga-
nizacija za vse "usluge". Ta cena
pa so glasovi. In da si republi-
kanci zagotovijo kar največ
glasov, se poslužujejo premet-
nega načrta. Ob priliki volitev
dajo namreč tiskati volilne le-
take, na katerih je natisnjena
volilna lista s križci pred kan-

Stavka newyorških krz- narskih delavcev je koristila še drugim

Krznarski delavci v Atlantic Ci-
tyju so dosegli, kar so v New
Yorku. — To se je zgodilo brez
stavke.

Atlantic City, N. J. — Krz-
narski delavci v tukajšnjem me-
stu so deležni vseh pridobitev,
ki so jih izvajali newyorški v
17-tedenski stavki. Tukajšnji
krznarski delavci so imeli s po-
dejtniki pogodbo, da so deležni
vseh pridobitev, ki jih izvajajo
mednarodna unija.

Ko je bilo naznanjeno, da so
newyorški krznarski delavci iz-
vajali 40 ur dela v tednu, so
tukajšnji krznarski delavci pre-
nehali delati v soboto. Podjetni-
ki in odborniki mednarodne uni-
je so izjavili, da so ravnanje pra-
vno. Delavci so deležni deset
praznikov, za katere so plačani.
Čezurno delo je plačano s časom
in pol. Vrh tega so deležni tudi
vseh drugih pridobitev. Njim ni
bilo treba stavkati, kajti pogor-
ba je jasno govorila, da je za-
nje stavka odveč, ker so podjet-
niki prostovoljno pristali, da so
deležni onih pridobitev, ki jih iz-
vajajo mednarodna unija.

Voronov in ameriški zdravnik v
konfliktu.

Stockholm, 6. avg. — Dr. Vo-
ronov, znani "pomlajevalni" spe-
cijalist iz Pariza in dr. Anton
J. Carlson, profesor fiziologije
na čikaški univerzi, sta se več-
raj spopadla na tukajšnjem
mednarodnem fiziološkem kon-
gresu. Dr. Voronov je poročal
o novem eksperimentu na opi-
cah. Na umetni način je oplo-
dil šimpanzovo samico s člove-
škim spermom in zdaj čaka na
rezultat. Dr. Carlson je vzroji-
l nad tem poročilom in imenoval
Voronova humbugarja, očitajoč
mu, da so njegove izjave "po-
mlajevalne" operacije navadna
sleparija. Dr. Dieder iz Prage
in dr. Wessner iz Berlina, dr.
Steinshov kolaborator, sta se
pridružil dr. Carlsonu.

Frank zopet pada.

Pariz, 6. avg. — Frank se je
včeraj ob zaključku borze zopet
pomaknil nazaj na 34.95 napram
dolarju kljub dvojni zmagi, s ka-
ter se je Polinec včeraj pone-
sel v zbornici. Zbornica je zak-
ljučila, da se državni tobačni
monopol odsega privatni družbi
v izkoriščanje.

OTROCI NAJVEČ TRPE ZA- RADI NESPOSOBNOSTI PRE- MOGOVNIŠKIH PODJET- NIKOV.

(Nadaljevanje s 1. strani.)
dinje rudarjev pa morajo var-
čevati.
Mala 13-letna poljska deklica
je kašljala hudo, ko je mrs. Gil-
bert vstopila v kompanijsko hi-
šo, ki je stala v sivo umazani vr-
sti kompanijskih hiš. Zgledala
je, da jo trese mrzlica. Bila je
preveč bolna, da bi bila zdravn-
iku preiskana še tisti dan. Sede-
la je v družbi svoje starejše se-
strice in gledala doli na železni-
sko progo, kjer so odkladal škri-
li, koš je pa plaval nad uhom
v rudnik.

Taka je slika iz rudarskih na-
sebin, v katerih so premo-
govniški podjetniki izvajali rudarje
s praznimi obljubami, ko so pre-
lomili jacksonovsko pogodbo. O-
četje delajo po en dan v tednu,
cela družina pa strada in živi v
nečloveških razmerah. Edino up-
anje zanje je velika rudarska
stavka prihodnje spomladi, ko bo
treba skleniti zopet novo pogor-
bo.

didati, za katere naj volilci gla-
sujejo. Volilce vzame tako za-
znamovano listino na volilce in
tam na pravo listino zabeleži
križce, kakor jih vidi na onem
letaku. Volilci v tistem volilnem
okraju so v resnici dobro na
spagici, kajti republikanci imajo
vedno lepo večino glasov. Eller
se je še malo opravičil, zakaj ti-
ska take vzorce volilnih listin.
Pravi namreč, da je kakih šest-
deset odstotkov ljudi v tistem
wardu neplemenit in da je to-
rej treba jih podučiti in voditi.

Amerika se topi v vročini

Tri žrtve vročine v Chicagu. —
Najbrže se bomo topili v
potu še par dni.

Chicago. — Ves sredni del
Združenih držav se nahaja to-
časno kakor pod kakim ogrom-
nim povezenjem pikrom, to-
peč se v vročini in dušljivi vlaž-
nosti. In najsilabše pri tem je,
da vremenski uradi za enkrat še
ne napovedujejo konca tega vro-
činskega pritiska.

V Chicagu je vročina v sredo
zahtevala tri žrtve, toda na
atlantiški obali je bilo še slabše,
kakor je bilo mnogo slabše tudi
po raznih krajih na planjavah
zapadno od Chicaga. V Chicagu
se je zvišala toplota za dvajset
stopinj med zgodnjimi jutran-
jimi urami. Ob 5-uri zjutraj je ka-
zal toploter 68 stopinj, ob treh
popoldne pa je že prekorajil 88
stopinjo. Najsilabše pri cel-
stvari je bilo to, da je bil zrak
prenasičen z vlago, kar pomeni,
da se telo ni moglo ohladiti po-
tom izhlapevanja.

Izmed treh čikaških žrtve je
ena umrla naravnost od solnča-
re, dočim sta drugi dve pod-
legli srčni napaki, ki je radi
vročine imela smrtni učinek. —
Tisoče Čikažanov se je zateklo v
jezero, da se malo pohladijo. Pri
kopanju sta utonila dva mlade-
niča.

Iz mnogih krajev širom de-
žele poročajo, da je v sredo
umrlo mnogo oseb, mnogo več
pa je moralo iskati pomoči pri
zdravnikih oziroma v bolnišni-
cah, ker jih je vročina prema-
gala. V New Yorku je vročina
zahtevala štiri človeške žrtve.

Naslednja tabela pove, kako
so se topili v nekaterih drugih
mestih:

Boston	92	Kansas City	94
New York	88	Indianapolis	90
Washington	92	Des Moines	90
Albany	90	Dodge City	90
St. Paul	90	St. Louis	90
St. Louis	90	Omaha	90
St. Louis	90	St. Louis	90

PASSAJSKI STAVKARI ZA- PRISTOP V AMERIŠKO DE- LAVSKO FEDERACIJO.

(Nadaljevanje s 1. strani.)

za podlago priklopitve k A. D.
federaciji in za pogajanja z last-
niki tovarov. To glasovanje bo
zagotovilo izbiro uradnikov in
komitejev direktno po delavcih,
brez vsakega vmešavanja, ter
bo tudi v dokaz vsem trditvam,
da ni ta organizacija vladana
od zunanjih strank in interesov.

Delavci so predložili tovarnar-
jem sledeče pogoje za izravnavo
stavke in žele:

1. Priznajne delavske unije.
2. Skupno konferenco za-
stopnikov unij in delodajalcev,
da uravnajo znizano mezdno, ka-
tera je povzročila stavko in, v
slučaju nesporazuma, da se pre-
pusti cela stvar arbitraži.
3. Sporazum vseh ostalih
manjših zadev naj se pripusti
zastopnikom obeh prizadetih
strank.

Ker so to fundamentalni po-
goji za izravnavo stavke in obe-
nem moč komiteja, se je sma-
tralo kot bistveno potrebnim, da
se najprej razpravi o priklopi-
tvi unije k Ameriški delavski
federaciji kakor tudi, da se re-
organizira unijo tekstilnih de-
lavcev v Passaicu na neodvis-
nih volitvah.

Prva formalna seja komiteja
se je obdržala v sredo v New
Yorku. Ker pa še ni nikakih
definitivnih načrtov izdelanih, so
poklicali za to delo gotovo množ-
no osebo, ki ima dober vpogled
v celo stvar, da vodi volitve
uradnikov in komitejev v Passai-
cu. Za to delo je bil vprašan
profesor E. B. Woods iz Dart-
mouthske višje šole, da on pre-
vzame to delo, ki ima tudi sku-
snje, ker je bil že prej v takih
stvarih prisoten. On je to delo
tudi sprejel.

Citizens komitej je sestavljen
kot sledi: W. J. Lauck, predse-
dnik, Henry T. Hunt, Miss Helen
Todd in Frank Walsh.

Predsednik Ameriške delav-
ske federacije, Green, se je zelo
zadovoljivo izrazil o osebnosti
tega komiteja in je prepričan,
da so vse zapreke za konec stav-
ke odstranjene.

Vesti iz Jugoslavije

Strašen umor v Orehovicu. V
mali vasi Orehovicu v Zlatar-
skem srazu na Hrvatskem se je
dogodil v noči od 13. na 14. julija
strašen zločin, ki je napravil na
prebivalstvo silno mučen vtis.
Župnika Konrad Priberška so
našli zjutraj z razkano glavo v
postelji. Ko je prišel kmet Tomo
Pocerski k župniku, je našel
stanovanje zaprto. Ker se kljub
trkanju ni nihče odzval, je slu-
til, da se je zgodila morda kak-
sa nesreča, naker je vrata odprl s
silo. Pri vstopu se mu je nudil
strašen prizor. Na postelji je
ležal župnik Konrad Priberšek
mrtev in ves razmesaren. Glava
mu je bila razkana čez pol,
po postelji so bili razlili mozga-
ni, na tleh mlaka krvi. Prestra-
šen seljak je prišel klicati na
pomoč, naker je prišel iz sosed-
ne sobe neki Slovenec, ki je po-
pravil tamkaj cerkvene orgle in
stanoval pri župniku. Pre-
iskala sta skupno še druge po-
store in našli tudi župnikovo
gospodinjko Jago Trkanec neza-
vestno v mlaki krvi na tleh. Bi-
la pa je še pri življenju, položila
sta jo zato na posteljo ter ji nu-
dila prvo pomoč. Vendar pa je
tudi njeno stanje tako nevarno,
da je malo upanja, da bi okre-
vala.

Ker morilec stanovanja ni iz-
ropal, se domneva, da je bil oči-
vidno izvršen umor iz maščeva-
nja. Ni pa tudi izključeno, da
gre za ponesrečen roparski u-
mor. Morda je storilec mislil,
da ima župnik Priberšek mnogo
denarja. Ko pa ga po izvrše-
nem gločinu ni našel, je takoj iz-
ginjal v temno noč, zapustivši
dve žrtvi: mrtvega župnika in
teško ranjeno njegovo gospodi-
njo.

Bled v sezoni. Življenje na
Bledu postaja vsak dan živah-
nejše. Tudi prihajajo dnevno v
lepem številu, čeprav je neugod-
no vreme. Dotok znaša dnevno
preko sto letovisitarjev. Po jeze-
ru in kopališčih se je razvilo le-
toviško življenje, kakor v glav-
ni sezoni. Nekateri hoteli so že
popolnoma zasedeni. Dosedaj je
posetilo Bled 3563 gostov, naj-
več jugoslovanov, potem Čehov
in Avstrijcev. Tudi 20 Ameri-
kancev je v tej sezoni posetilo
Bled. Stalnih gostov je sedaj
885, povpraševanja po stanova-
njih pa so še vedno velika, po-
sebnost z Dunas. Za glavno sezo-
no je pričakovati velik naval
tujcev. Občina je v svrhu odstra-
nitve cestnega prahu preuredila
ceste z "Impregnom", kar je s
stališča higijene in tujakega
prometa zelo pozdravljeno.

Katehetom ustavljene plače.
V smislu finančnega zakona in
proračuna je finančni minister
odločil, da se ustavijo vsem ve-
roučiteljem na osnovnih šolah,
ki niso kot stalni kateheti dr-
žavni nameščenci plače. Verouk
naj v bodoče učijo prosvetni uč-
itelji vsak v svojem razredu.

Vranglov generalni štab raz-
puščen. General Vrangl je raz-
puštil svoj generalni štab v
Šremških Karlovcih ter svoje
vojaške organizacije izročil biv-
šemu velikemu knezu Nikolaju
Nikolajeviču, ki je pretendent
na carski prestol. General
Vrangl se nastani v Belgiji ter
se trajno umakne iz vojaškega
življenja.

DELAVKE V BELGIJI SE OR- GANIZIRAJO POLITIČNO.

London. (I. I.) — Na zad-
njem zborovanju belgijske de-
lavke stranke, ki se je vršilo
26. in 27. julija je bilo navzo-
čih tudi 225 delegatkin raznih
ženskih organizacij, ki so zdru-
žene s delavsko stranko. Žen-
ske organizacije so organizirane
v takozvanem ženskem na-
rodnem komiteju. Belgijska de-
lavka stranka napreduje zelo
dobro posebno med ženskami.
Delavska stranka v Belgiji šte-
je nad 600.000 članov in med
temi je nad osemdesetstotno
žensk.

Zborovanju je bilo predloženo
detajlirano poročilo o delu med
ženskami v svrhu organizira-
nja in pokazuje, da je bil velik
vapeh.

Pri razpravi o pravicah, kate-

Uradniške plače znižajo. Pred-
sednik vlade Uzumović je na
vprašanje, če mli nitižati urad-
niške plače, napravil uradnistvu
jako lep poklon. Rekel je, da so
uradniki "državlani najkulturne-
jeje vrste" ter da bodo za drža-
vo radi žrtvovali del svojih plač.
Lepo je to, vlada hoče varčevati
pri uradnistvu, ki naj žrtvuje
svoje pičle dohodke, toda Rade
Pašić in drugi, ki niso plačevali
od svojih ogromnih dohodkov
primernih davkov, ti pa naj bo-
gate. Nikdar še nismo čuli, da so
"državlani najkulturnejše vrste".
Tako izgleda, da so mili-
jonarji vsega spoštovanja vred-
ni državljani, ker bogate na ra-
čun države, siromašni uradniki
pa, ker trpe bedo.

Radić zna. Na Rabu je imel
Radić šoh. Ker je prej nekaj-
krat zavajal politični voz, je na
Rabu obrnil ter hvalil sporazum
med Srbi, Hrvati in Slovenci ter
tolažil poslušalce, da bo spora-
zum vsaj še toliko časa vzdr-
žal, dokler se ne vrne Pašić.
Prav pohvali je radikalno stran-
ko in pa predsednika vlade ter
ministra za kmetijstvo (Pucija),
češ, da sta kmetijska sinova. Po-
vrdarjal je, da mora prodreti med
Srbi, Hrvati in Slovenci duhov-
no edinost. Popolnoma pozablil
pa je povedati, kaj imajo seljaki
od seljaških ministrov. Radić
je res umetnik v nedosledni do-
slednosti. Radovedni smo, koliko
časa bodo seljaki še poslu-
šali to brbljanje.

Velik železničarski šoh v Ma-
riboru. Dne 16. julija zvečer se
je vršil na Gamberinovem vrtu
velik železničarski protestni
šoh, ki je bil zelo dobro obika-
nen. Že dolgo nismo videli to-
liko zbranih železničarjev, kot
takrat. Govoril je s. Stanko iz
Ljubljane, Bahun, Magdić in
Osljak pa iz Maribora. Vse gnjev
in ogorčenje železničarjev, ki so
jim reducirali premije in grozijo
sedaj celo z redukcijo pogodbe-
nih delavcev, sta prišla do izra-
za.

Učitelstvo Slovenije je imelo
te dni svoje letno zborovanje
Udruženja jugoslovankega uč-
telstva. Že nekaj mesecev se je
vršil boj med demokratičnimi in
neodvisnimi učitelji za organiza-
cijo. Na celjskem kongresu je
končno padla odločitev. Za de-
mokratično strankarstvo je gla-
sovalo na konferenci 27 članov,
za deklaracijo, oziroma za poli-
tično neodvisnost pa 79. S tem
je boj formalno končan, vendar
pa bo imela ta organizacija še
hude boje, preden stopi v one
vrste, kamor spada. Učitelj je
delavec, ki ima za delodajalca
strogega gospodarja državo, ki
je predstavnica kapitalistične
družbe. In uspešen boj proti ka-
pitalističnim gospodarjem je
pač je v delavskih razrednih or-
ganizacijah. Preokret v organi-
zaciji pa vendar pozdravljamo,
ker se je organizaciji končno po-
srečilo otresti se strankarskih
predsedkov in terorja.

Regulacija Save. V generalni
direkciji voda je dovršen pro-
jekt za regulacijo Save do Za-
greba. Stroški so proračunani na
175 milijonov dinarjev, ki se
razdele na več let. Za pripravi-
tjalna dela je odobren kredit v
znesku 2.000.000 dinarjev.

re bi morale imeti ženske, se
bile zelo živahne debate; raz-
pravljalo se je o skrbni otroci,
ki izgubijo reditelje, revizija zak-
onov tikačočih se zakonov, ali
imajo omožene ženske pravice
do dela v industriji, občinskih
pralnic, itd.

Precej živahna je bila tudi
debata glede notranjega slat-
ma delavske stranke z oziroma
na ženske, kar je bilo pa vse od-
loženo do prihodnjega zbora.

Politično organizirane ženske
izdajajo sedaj tudi svoja me-
sečno revijo "La Voix de la Fe-
me", katere prva številka je iz-
šla maja meseca, kar bo v veči-
ko korist vsemu ženskemu spo-
lu, da dobi potrebno izobrazbo
v svrhu boja za enako volilno
pravo. Ženske v Belgiji na-
mreč imajo samo volilno pravo
pri občinskih volitvah, ne pa
pri državnih volitvah.

Slovenska Narodna

Podporna Jednota

Ustanovljena 9. aprila 1904

Iskrs. 17. junija 1907
v državi Illinois

GLAVNI STAN: 2657-59 SO. LAWDALE AVE., CHICAGO, ILLINOIS

Izvrševalni odbor:

UPRAVNI ODESK:

Predsednik Vincent Calkins; podpredsednik Andrew Vidrich, R. F. D. 7,
Box 103, Johnstown, Pa.; gl. tajnik Matthew Turk; tajnik bolniškega oddelka
Blas Novak; gl. blaginjak John Vogrich; urednik glasila Josif Zaveržnik,
upravitelj glasila Filip Godina; vrhovni zdravnik Dr. F. J. Kern, 6233 St.
Clair Ave., Cleveland, Ohio.

GOSPODARSKI ODESK:

Frank Soumak, predsednik, 998 E. 74th St., Cleveland, Ohio; Frank
Alesh, 2124 S. Crawford Ave., Chicago, Ill.; Jacob Zupancik, 2627 E. Ridge-
way Ave., Chicago, Ill.

POROTNI ODESK:

John Goršek, predsednik, 414 W. Hay St., Springfield, Ill.; John Tréll,
Box 22, Strabane, Pa.; Tony Schragal, R. F. D. No. 1, Johnston City, Ill.;
Frank Podboj, Box 61, Park Hill, Pa.; Anton Sular, Box 104, Gross, Kans.

BOLNIŠKI ODESK:

OSREDNJE OKROŽJE: Blas Novak, predsednik, 2627-59 S. Lawndale
Ave., Chicago, Ill.

VZHOODNO OKROŽJE:

Joseph Zorka, R. F. D. 2, Box 114, West Newton,
Pa.; Anton Abram, 1169 E. 76th St., Cleveland, Ohio.

ZAPADNO OKROŽJE:

Jacob Baloh, R. F. D. 8, Box 88, Pittsburg, Kans.,
za jugozapad; Frank Klun, Box 958, Chisholm, Minn., za sev. zap.; John Go-
lob, Box 144, Rock Springs, Wyo.

Nadzorni odbor:

Frank Zajc, predsednik, 3839 W. 29th St., Chicago, Ill.; Ludvik Medve-
šek, 6409 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio; Albert Hraat, 448 National Ave.,
Milwaukee, Wis.

Združiteni odbor:

Frank Vidmar, predsednik, 7434 W. 63rd St., Argo, Ill.; John Olin, 2428
S. Clifton Park Ave., Chicago, Ill.; Peter Geshel, 3952 So. Broadway, Denver,
Colo.

POZORI: Korespondenca z glavnimi odborniki, ki delajo v glavnem

uradu, se vrši takole:

VSA PISMA, ki se nanašajo na posle gl. predsednika, se naslovijo: Pred-
sedništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

VSE ZADEVE BOLNIŠKE PODPORNE SE NASLOVJE: Bolniški tajni-
štvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

DENARNE POSILJATVE IN STVARI, ki se tičejo gl. izvrševalnega

odborna in jednake vrste se naslovijo: Tajništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Law-
ndale Ave., Chicago, Ill.

VSE ZADEVE V ZVEZI Z BLAGAJNIŠKIMI POSLI se pošiljajo na

naslov: Blaginštvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Vse pritožbe glede poslovanja v gl. izvrševalnem odboru se naj pošljejo

Frank Zajcu, predsedniku nadzornega odbora, čigar naslov je zgoraj.

Vsi prisilni na gl. porotni odsek se naj pošljejo na naslov: John Goršek,
414 W. Hay St., Springfield, Ill.

Vsi dopisi in drugi spisi, naznanila, oglasi, narodna in sploh vsa, kar

je v zvezi z glasilom jednote, naj se pošljejo na naslov: "PROSVETA",
2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

BORAH JE ODPOTOVAL NA

ZAPAD.

Washington, D. C. — Ko je
senator Borah dokončal delo v
svoji pisarni po zaključenem
kongresnem zasedanju, je odpo-
toval v začetku tega meseca na
svoj dom v Idaho. On ni priznal
pri odhodu, da je predsedniški
kandidat.

V načrtu ima, da bo govoril v
raznih krajih, preden se vrne v
mesecu novembru v senat. Toda
on ostane v tem času v Idaho in
na pacifičnem obrežju.

Ogrski kolovodje skrbje za Cito.

Budapešta, 6. avg. — Ogrski
vodilni monarhisti, predvsem
člani starih plemiških rodbin, so
ustanovili denarni sklad za po-
piranje bivše cesarice Cite in
njenih otrok, ki baje živi v bedi
v San Sebastianu na Španskem.

Morilec matere obsojen na 14 let

Chicago. — Sodnik William N.
Gemmill je v četrtek obsodil na
štirinajst let ječe 25-letnega
Maniona, ki je priznal, da je u-
moril svojo mater, mrs. Bridget
White. Umor je bil izvršen ob
priliki, ko se je Manion tepel v
bratom materinega drugega mo-
ža, in je mati skušala prepre

NESMISEL VERE V BOGA

Konstruktivni zaključek po razgaljenju in uniženju zmot.
Joseph McCabe.

Ravnatko reševanja problemov ne zaupajo več bogu tam, kjer so napredovali. V Zenevi, kjer razpravljajo o najbolj važnih svetovnih vprašanjih, nimajo pri razpravah niti najmanj v mislih boga. Nepoznan je bog v uradih za zunanje zadeve veseli. Malo obliko božjega vodstva imajo še pri vladnih zadevah v Washingtonu in Westminsteru, toda ali je ta oblika resna? Ali naši najvišji sodniki molijo, predno se odločijo v važnih razsodbah? Ali se naši vodilni zdravniki posvetujejo z bogom ali z zdravstvenimi ustanovami? Ne, boga, so vrgli iz posvetovalnic in kongresov, iz šol in sodišč in skoraj tudi iz domov. Boga so zaprli izključno v cerkev.

Čuden je pojav, kako lahko moderni svet zavrača boga. Po velikih mestih v Evropi pohaja v cerkve samo mala manjšina prebivalstva. Nedvomno je ravnatko v Ameriki. Škofje episkopi cerkve v Ameriki so med svetovno vojno napravili statistiko in dognali, da v Ameriki hodi v cerkev ravnatko malo ljudi kakor na Angliki, namreč samo eden od desetih.

Pogledamo lahko tudi v ljudsko štetje, v katerem pronajdemo, koliko ljudi je, ki nikoli ne

ječasnó so bile te izjeme veliko bolj navadne kakor so danes. Samo norec bi zanimal boga: kupil trideset let naslad za vso večnost trpljenja. V vsakem oziru je moderni skeptik popolnoma pravi skeptik. Njegova revolucija je razumska in čustvena in samo finjša čustvovanja povzročajo, da zavrača vero v boga.

Ali vam je zagonetno? Spomnite se na to, kako dolgo je molčal bog, o katerem govorim. Krava človeške zablode so samo mal del spisa. Človek ni ustvaril kile davice in obsep, dasi je v svoji nevednosti takorekoč napravil valilnice zanje. Skozi neštete milijone let so smrtni zvesti tisočeri vrst srkali ali zastupljali kri vseh živih stvari. Vsi razum morda zagotavlja, da je to čudež, a vaše srce je pripravljeno reči, da čudeži niso: slepa narava, nezavesten smoter je moral započeti te stvari. Srce ni na strani boga.

Toda misel ima lahko vzroke, katerih srce ne pozna. Miselite si lahko, da ste zmogli udeliti upor srca s tem, da doprinesete celo kopo dokazov o bogu. Na vpraševanja po dejstvu se mora vaše srce podati glavi.

Nastane pa druga težava. Med tistimi, ki so najbolj zmogli mišljenja, ni niti najmanjšega spornostnega glave "dokazov", da je bog. To je dodaten oziroma problem o molčnem bogu. Izra doba Platonu, od dni Juba sem, so si misleči ljudje napenjali

možgane, da najdejo ali sestavijo dokaz, da je bog.

Massa človeška je kajpada bila in je priprosta. Neki slavni pridigar s priročnim odobravanjem navaja besede Arabca v puščavi, ki jih je odgovoril skeptiku, kateri ga je vprašal, kako more vedeti, da Alah živi. "Kako jaz vem, da je kamela šla po tej poti?" Je vprašal v odgovor in pokazal na stopinje v pesku.

Čudno, kajne, da je tako priprosto za Arabca, za kmeta in za duhovnika, toda tako bresrdanje težko za misleca! Čudno je, da čimbolje je razumsko oko človeka izobraženo, toliko manj jasno vidi tiste sledove v pesku. Veliki grški misleci Platon je pred dva tisoč in tristo leti dal svetu to, kar so ljudje smatrali za najbriljantnejše dokaze o obstoju boga. Toda dvomljivo je, da v tistih dokazih danes kdo vidi kako moč. Aristotel, še večji mislec iste dobe, je dal druge in zelo drugačne dokaze. Težko, da mu danes kdo sledi. Sveti Avgustin je poskušal pozneje, a njegovi argumenti so istotako starodavni. Od takrat pa do danes so ljudje skušali pronajti vedno nove argumente — razmotrivali jih bomo — toda nikjer ni soglasja v njih. Večina naših najboljših mislecev, naših filozofov, ne veruje v obstoj osebnega boga. Niti eden izmed njih pa ne prizna sile v katerikoli popularnem argumentu za boga.

Vprašam vas, da priznate, da stvar ni tako enostavna kot ste mislili: da neverniki ni ravno norec, kakor ga opisuje hebrejski psalmist. To je velik problem. Niti vzroka ne morete razumeti, zakaj večina verskih mislecev današnjega dne veruje v boga, ako prej ne pogledate v najtežjo vseh znanosti — filozofijo. Studirati boste morali leta, če boste hoteli prav razumeti pozicijo boga v moderni misli. In bog molči.

Saj pišem že za filozofe! Priprosto bom pripovedoval pozneje, kaj pravijo filozofi, toda v glavnem — hočem raziskovati vzroke, zakaj čitatelj ali njegov veraki asoc veruje v boga. Tisoč milijonov ljudi še veruje v boga in večinoma radi istih vzrokov. Toda težko bi bilo najti misleca na svetu, ki bi rekel, da so ti vzroki le malo logični. Bog pa molči.

Kdo je ustvaril svet? Na svojih številnih potovanjih nisem nikoli videl svojega mišljenja glede religije. Jaz menim, pišem in predavam o njih in tisti, ki hočejo, jih lahko berejo ali slišijo. Drugih ne nadlegujem. Toda ko vedo za moja mnenja, mi ljudje govorijo o bogu in bi radi razumeli, zakaj jaz nočem priznati, da je bog. Povedo mi, zakaj verujejo v boga in se najbolj čisto sklicujejo na običajno vprašanje: Kdo pa je ustvaril svet, če ne bog?

Čitatelj ima mogoče drugačne izkušnje kot jaz, dasi so težko te izkušnje bolj obširne in različne kot moje. Moški in ženske, mladeniči in dekleta, duhovniki in advokati in trgovci so mi povedali o svoji veri v boga z zastavljenjem vprašanja o ustvarjenju. In kako smagalošno so zastavili to vprašanje! Tako enostavno jim je bilo kakor odgovor o kamelinah stopinjah v pesku. In vedeči (ali verujoči), da sem človek nekake srednje inteligence, so se v resnici čudili, kaj jim bom odgovoril.

In odgovor, ki pa v resnici ni odgovor, ker je vprašanje neumnó, je smrtonosen. Vi vprašate, kdo je ustvaril svet, zakaj ne vprašate, kaj je ustvarilo svet? Pozneje bom razpravljaj tudi o tem argumentu, toda za sedaj realno vprašanje. To napravimo s drugim vprašanjem: Kako pa da vi veste, da je bil svet sploh ustvarjen? Ne pripovedujte mi sedaj, da tako pravi človeški razum. Največji zastopniki razuma so danes filozofi in znanstveniki in jaz ne verujem, da je med njimi danes samo eden, ki bi veraval, da je bil svet ustvarjen. Morda se motijo, toda bolj gotovo je, da se motite vi s svojimi enostavnimi "dokazom".

Poglejmo v stvar bolj od blizu! Ko zastavite svoje vprašanje, smatrate, da je bil svet u-

stvarjen ali narejen. Ni treba natančno določiti, kaj mislimo z besedo "svet" in kaj z besedo "ustvariti" ali "narediti". Mi mislimo univerz ali (če je več univerzov, kakor nekateri astronomi trdijo) vse univerzume. Zagotovo smatrate, da nekoč vesoljstva ni bilo in da je besedo boga nenadoma nastalo vesoljstvo. Ravno pri tem pride na napadna pota. Prav nobenega dokaza ni, da je svet imel kak začetek.

Mogoče boste takoj spoznali, da himate prav nobenega določnega vzroka smatrali, da je svet imel začetek. Vsakdo smatra zato, ker so ga tako učili, kakor učijo že stoletja o ustvarjenju sveta, in zato tako trdi. Pozneje bomo videli, kaj to pomeni in koliko je vredno. Besede božje tudi ne morete navajati, dokler niste dokazali, da sploh je bog. In razen Genesis (pripovedke o ustvarjenju sveta) ni podlage za trditve, da je svet imel kak začetek, torej tudi nimate vzroka zastavljati vprašanje, kdo je naredil svet.

(Dolje potohodnjaj.)

DA SKUHATE DOBRO PIVO, PIŠI PO NAŠE PRODUKTE.

Imamo v salogijah, hotelih, klubih in v vsi drugi potrošniški. Poskušajte in se prepričate, da je današnji svet lahkejši vedno in najboljše je našo pivo.

Groceries, stadijarske in v prodajalnih šolastih dano primerno posnet pri večji naročilih. Pišite po informacijah na:

FRANK OGLAR,
4421 Superior Avenue, Cleveland, O.

NAŠIM NAROČNIKOM V ZNANJE!

Članica in sestra Christina Omahna je sedaj na potovanju v državi Pennsylvaniji kot zastopnica za list Prosveto. Ona je pooblašena pobirati naročnine za list Prosveto, prodajati knjige Književne Matice S. N. P. J. in vse posle spadajoče v področje lista.

Rojakom in članom S. N. P. J. jo priporočamo, da ji gredo na roke in se naroče na list Prosveto, ter da nakupijo od nje dobrih knjig, katere je izdala S. N. P. J.

Na severozapadu je na potovanju naš član Thom Celik, ki je isto tako pooblaščen nabirati naročnike za list Prosveto in prodajati naše S. N. P. J. knjige, želimo, da mu rojaki in člani pomagajo pri agitaciji.

Naš član Frank Lukančič je istotako na agitaciji za list Prosveto v državi Ohio in W. Virginiji.

Naš član in dobro poznani Anton Jankovič je na agitaciji v mestu Clevelandu in okolici, ter bližnjih mestih Clevelanda za Prosveto.

Upravništvo priporoča vse zastopnike, rojakom in članom v obče, da se od njih naroče na list Prosveto in si nabavijo knjig Književne Matice S. N. P. J.

Filip Godina, upravitelj.

Agitirajte za "Prosveto"!

NAROČNIKI POZOR!

Znanost (July 31-1926) pomeni, da vam je naročnina postala ta dan. Ponovite jo pravčasno, da vam lista ne ustavi. Ako lista ne prejmete, je mogoče ustavljena, ker ni bil plačan. Ako je vaš list plačan in ga ne prejmete, je mogoče ustavljena vlad napadnega naloga; pišite nam dopisnico in navedite stari in novi naslov.

Naši zastopniki so vsi družbeni tajniki in drugi zastopniki, pri katerih lahko plačate naročnino.

Naročnina na celo leto je \$5.00 in za pol leta pa \$2.50. Član S. N. P. J. doplača za pol leta \$1.90 in za celo leto \$3.80. Za mesto Chicago in Cicero za leto \$6.50, pol leta \$3.25, za član \$5.50.

Za Evropo stane za pol leta \$4.00, za celo leto pa \$8.00.

Tednik stane za Evropo \$1.70. Član doplača samo 50c za poštnino.

Naročnino lahko tudi sami pošljete na naslov:

UPRAVNIŠTVO
"PROSVETA"
2657 S. Lawndale Ave.
CHICAGO, ILL.

SE IMATE
KATAR MEHURJA
ali
V E Ž K O
ODVAJANJE
poskušajte
Santal Midy
Nagradaj v vsi
internih
Tobakijah
Kodirani

SVETNIK

Spisal Anton Fegannaro.
Prevel Pastalik.

(Dolje.)

Katoliški pečat pritiskajo tudi delom, ki so odrodje dobljaka, in to je tudi ostudno v obeh božjih. Pridigajo pravično razdelitev bogastva, in to je prav, a preveč pozabljajo pridigati obenem ubožstvo srca; če pa to s premislekom opuščajo, ker sodijo, da je bolje tako, je to ostudno v obeh božjih. Pokličite k posebnemu delom pravičnosti in ljubezni vse ljudi dobre volje, ki so zadovoljni, da ste izpodbudniki dela. Pridigajte bogatim in ubogim, z besedo in zgledom, ubožstvo srca.

Poslušalstvo je navalovalo v zmešnjavi, prerivač se na razne strani. Benedetto se je za trenutek zbral in skril obraz v dlani.

"Vprašali ste me, kaj vam je storiti," je rekel ter odkril obraz.

Pomisli! Je še malo in je povzel:

"V bodočnosti vidim lajške katoličane, gorečnike Krista in Resnice, ki bodo vedeli anovati drugačna udruženja, nego so današnja. Oborožijo se nekega dne vitezi svetega Duha v združeno brambo Boga in krščanske nraynosti na znanstvenem, umetniškem, prostvetnem in družabnem polju, za združeno brambo potatvni svobodi in na polju vere, z nekimi posebnimi obveznostmi, ki pa ne bodo vsebovale dolžnosti skupnega življenja, niti celibata, izpopolnjevali bodo službo katoliškega duhovništva, ki ne bodo od njega zavisni kot red, temveč samo kot osebe v poedinstvenem izvrševanju katoličanstva. Molite, da se božja volja glede tega dela razode v dušah, ki ga zamiljajo; molite, da se te duše z veseljem izbežijo ugodja na tem, da so ga zamislile, in upanja, da ga bodo videli kdaj dovršenega, če se Bog razodene temu delu nasprotnega. Če se Bog razodene naklonjenega, molite, da bodo ljudje umeli delo vestransko dobro urediti v slavo Njemu in v slavo cerkvi. Amen."

Končal je, a nihe se ni zganil. Vse oči so se plašno upirale vanj, željne še drugih besed po nepričakovanih sadnjah, ki so donele temno in zavijeno. Mnogi bi bili radi prekinili molk, a se niso upali. Toda ko je Benedetto vstal in so se mu vai približali ter ga spoštljivo obdali v kolobarju, je vstal tudi stari gospod z rdečim obrazom in belimi lasmi in rekel z glasom, ubitim od ganjenosti:

"Obsipali vas bodo s posvkami in udarci, s trni vas bodo venčali in napajali z žolčem, zasmejovali vas bodo farizeji in pogani, bodočnosti, ki si je želite, ne boste videli, toda bodočnost je vaša, učenci vaših učencev jo bodo videli."

Objel je Benedetta ter ga poljubil na čelo. Dva ali trije bližnjiki so boječe zaploakali z rokami, hrumeče plokanje je zagrmelo po dvorani. Benedetto je hudo zmeden pomignil in prikel k njemu, naravnost žareč v obraz od ganotja in radosti. Nekdo je zasopel:

"Učenec."

Nekdo drugi je tiho pristavil:

"Da, in ljubljene."

Hišni gospodar je skoro padel Benedettu k nogam z besedami spoštovanja in hvalečnosti. Tedaj se je eden izmed duhovnikov vendar drgnil stopiti naprej in je rekel z ganjenim glasom:

"In nam, učitelji, ne boste ničesar svetovali?"

"Ne imenujte me učitelja," je odvrnil Be-

neditto še ves zmeden; "prosite luči za te mladence, za naše pastirje in tudi zame."

Ko je odšel iz sobe, je po dvorani završalo psaskanje tresočih se, kratkih in slabotnih glasov, ker je začudenje še vedno pritiskalo na ganjene duše. Nato je ganjenost siloma izruhnila, prodrla je vespovod, izrazi občudovanja so se zadevali drug ob drugega, poveljujoč te ali one besede, te ali one misli govora, naglas ali pogled, govornikov ali duh svetosti, ki je bil razlit na njegovem obrazu in je dihal tudi iz njegove roke. Toda hišni gospodar je odalovil gozto, z obilnim opravičevanjem, res, in z mnogimi aloveznimi besedami, toda z neko skoro nevljudno naglico.

Ko je ostal sam, je odprl vrata, ki so bila zaklenjena s ključem, ter se priklonil v odprtini.

"Goape!" je rekel in odprl vrata na stečaj. Roj gosa se je vsul v prazno dvorano. Priletna gospodična je planila s sklenjenimi rokami naravnost proti mladencu in vzkliznila:

"Ah, kako smo vam hvaležni! Ah, kako svet moč! Toliko da nismo pritekile vse ven in ga objele!"

"Draga," je rekla neka gosa s ironično benečansko lenobo, z nasmehom v velikih lipih očeh, "vrata so bila na njegovo srečo zaklenjena s ključem."

Bilo je dvanajst gosa. Hišni gospodar, profesor Guardacci, sin generalnega opravite-lja ene izmed njih, rimljanske markize Ferni, je bil tej pripovedoval o sestanku, ki se je imel vršiti v njegovi hiši, in da bo pri tem imela govor ona nenavadna osebnost, ki so v Rimu še govorili o njej kot o verskem agitatorju, entuzijastu in čudodelniku, splošno znanem v mestnem delu del Testaccio. Markiza si je zabila v glavo, da ga hoče slišati, ne da bi jo on videl. Ko se je domenila z Guardaccijem, je v zaroto pritegnila še tri ali štiri prijateljice in vsaka teh je zopet izposlovala, da si je smela pridružiti nekaj pritlikan.

Bila je to čudna mešanica, če jih je človek pogledal. Mnogo so bile v družabnih toaletah, dve sta bili oblečeni celo kot kvekerici, ena sama je nosila črno obleko. Obe kvekerici, tukji, se je zdelo, da blaznita od navdušenja, rezgetali sta zoper markizo, skeptično, nekoliko sarkastično starko, ki je mirno rekla:

"Da, govoril je dobro, vendar bi bila rada videla njegov obraz, medtem ko je govoril."

In po izjavi, da zna presojeti ljudi bolje po obrazu nego po besedah, je stara markiza delala Guardacciju očitek, ker ni bil navrtal luknjice v vrata ali vsaj potegnil ključa iz ključavnice.

"Si preveč svet," je rekla. "Ne poznaš žensk."

Guardacci se je zasmejal, opravičil se s spoštovanjem, ki ga je bil dolžan izkazovati gospodarici svojega očeta, in zatrdil, da je Benedetto lep kakor angel. Toda mlada, malo brezokusna gosa, ki je bila prišla — ata si beno mislila kvekerici — Bog vedi zakaj, je docela mirno izustila, da ga je še dvakrat videla in da je grd.

"Trebalo bi prej poznati vaše nazore o lepoti, gosa," je rekla trpko ena izmed kvekeric. In druga kvekerica je brzi strupeno pritegnila, toda potihoma, da bi zlobnost prav posebnó priostрила: "Naturellement!" (Seveda).

Brezokusna gosa je odvrnila, nekoliko zardela, napol v zadregi, napol iz kljubovanja, da je bled in suh; kvekerici sta se spogledali ter se nasmehnili v molčnem presirjanju. Toda kje ga je bila videla? To bi bile druge rade izvedele od brezokusnice.

(Dolje potohodnjaj.)

TISKARNA S. N. P. J.

SPREJENA VSA V TISKARSKO OBRT SPADAJOČA DELA

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, častilke, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvatskem, slovanskem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih.

VODSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S. N. P. J., DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

CENE ZMERNE, UNIJSKO DELO PRVE VRSTE

VSA POJASNILA DAJE VODSTVO TISKARNE

Pišite po informacije na naslov!

S. N. P. J. PRINTERY

2657-59 South Lawndale Avenue, Chicago, Ill.

TAM SE DOBE NA ŽELJO TUDI VSA USTMENNA POJASNILA

Ali zahtevate varnost

za Vaš denar?

tedaj kupite hipotekarne bonde prve vrstne (mortgage), katere vam nudi ta splošno priznana bančna družava ameriških Slovanov.

Ti bondi so zavarovani proti izgubam z nepremičninami, ki so dobro ocenjene in se nahajajo v lepih delih mesta.

KASPAR AMERICAN STATE BANK
1906 BLUE ISLAND AVE. CHICAGO, ILL.

IMOVINA \$19,000,000.00